

information management both at the regional and national level. During the Third Conference of the Aarhus Convention (June 8-13, 2008, Riga, Latvia) a decision concerning Ukrainian environmental policy was made by the parties. The main provision of which was to send the notice to the Government of Ukraine. This indicates a Government failure of the Convention's requirements and lack of awareness about the environmental condition of the region.

For the purpose of correction this situation and ensuring fulfillment of requirements such solutions can be offered:

-Fixed assistance to development of information centers, territorial executive bodies concerning environmental protection;

- Creation a system of ecological training and advanced training for government employees;

- Development of the organizational mechanism at the local, regional and national levels for population participation in the course of ecological education (in interests of a sustainable development).

As it was suggested in the hypothesis, the experience of green approaches to marketing in Norway is more practical than in Ukraine. In Ukraine these tools are theoretical in nature and less effective. In Norway such instruments have been used for more than 10 years and their introduction into the Ukrainian economy may contribute to the transition from traditional marketing to the innovative marketing approach. Undoubtedly the concept of sustainable development requires such transformation.

Sources and Literature:

1. Armstrong G. Principles of Marketing / G. Armstrong, Ph. Kotler. - Upper Saddle River: Prentice Hall, 2005. - 768 p.
2. Coddington W. Environmental Marketing / W. Coddington. - New York: McGraw-Hill, 1993. - 462 p.
3. Green Markets International. Green Trade & Development [Electronic resource] - Mode of Access: <http://www.green-markets.org/context.htm>
4. Lendyel O. Use of instruments of environmental marketing concept in sustainable development of the region / Lendyel O., Myshko C., Yarema V. - Prague: Marketing i Menedžment Innovacij, 2011. - Vol. 2, issue 4/1, p. 222-232
5. Miedzinski A. Eco-innovation. Final report for sectoral innovation watch [Electronic resource] - Mode of Access: http://www.techropolis-group.com/resources/downloads/661_report_final.pdf
6. OECD. Inclusive green growth: for the future we want [Electronic resource] - Mode of Access: <http://www.oecd.org/greengrowth/Rio+20%20brochure%20FINAL%20ENGLISH%20web%202.pdf>
7. Садченко Е. Екологічний маркетинг: поняття, теорія, практика і перспективи розвитку / Е. Садченко. - Одеса: ИПРЭИ НАН України, 2011. - 146 с.

Адаманова З.О., Кальченко Т.В., Остапюк А.О.

УДК: 339.9

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КРАЇНОВИХ ІНТЕРЕСІВ НА ГЕОЕКОНОМІЧНОМУ АТЛАСІ СВІТУ

Анотація. Досліджуються проблеми формування стратегічних країнових інтересів в умовах моделювання гео економічного атласу світу, можливих його інтерпретацій та варіантів картографії.

Ключові слова. гео економіка, лімологія, транс кордонність, гео економічний атлас, інтереси, карти гео економічного атласу, моделі гео економічного атласу, гео економічна стратегія

Аннотация. Исследуются проблемы формирования стратегических страновых интересов в условиях моделирования геоэкономического атласа мира, возможных его интерпретаций и вариантов картографии.

Ключевые слова. геоэкономика, лимология, трансграничность, геоэкономический атлас, интересы, карты геоэкономического атласа, модели геоэкономического атласа, геоэкономическая стратегия.

Summary. Problems of shaping of strategic countries interests in conditions of geoeconomic atlas modeling, its would be options of interpretation have been studied.

Keywords. geoeconomics, limology, transfrontierness, geoeconomic atlas, interests, maps of geoeconomic atlas, models of geoeconomic atla, geoeconomic strategy.

Вступ. На сьогодні як ніколи нагальною постає проблема визначення гео економічних інтересів в системі поглиблення глобальної взаємозалежності і внутрішньо-зовнішніх конфліктів і суперечностей. Розмежування і класифікація інтересів за цивілізаційними пріоритетами, сферою географічного охоплення, видами діяльності, формами захисту тощо відходить на другий план в умовах формування гео економічного простору. Ключовими аспектами сучасної гео економічної панорами фахівці виділяють:

1. Нівелювання кордонів між внутрішньою і зовнішньою діяльністю, внутрішньою і зовнішньою політикою держав в процесі глобалізації
2. Активний розвиток процесів економізації політики.
3. Динамічне функціонування світової господарчої системи, що формує економічний «регламент» як сукупність правил функціонування національних економік.
4. Поєднання типів (моделей) зовнішньоекономічних зв'язків національної економіки з зовнішнім світом, що впливають на формування цілісної глобальної системи.

Постановка задачі. В таких умовах чітко визначення блоку гео економічних інтересів держави є ключовим задля забезпечення:

- теоретико-методологічних засад формування гео економічної стратегії держави;
- створення практико орієнтованого комплексу методів вирішення гео економічних проблем (тактичний інструментарій);
- формування гео економічного мислення (підготовка і перепідготовка спеціалістів, що працюють в сфері зовнішньоекономічної діяльності).

Зміст даних проблем розкривається наявними або уявляемими гео економічними інтересами держави, які можна сформулювати так:

- «вбудовування» у глобальну систему, виходячи не з поточної кон'юнктури, а враховуючи майбутні її динамічні тренди;
- цілеспрямоване створення сприятливих гео економічних ситуацій з використанням широкого арсеналу засобів стратегічного маневрування;
- формування вміння управляти формою інтеграційних союзів, їх гнучким переливом з одного стану в інший, створювати нові альянси, використовувати різноманітні форми економічної взаємодії;
- навчання технології ведення конкурентної боротьби, її стратегічним методам.

Принциповою умовою реалізації таких інтересів та їх позитивного впливу на розробку ефективної гео економічної стратегії держави є виявлення закономірностей трансформації національної економіки, які вливають на формування цілісної системи її взаємодії з глобальною економікою, на її характер. В межах такого підходу гео економічна стратегія держави повинна враховувати три взаємозалежні елементи: закономірності розвитку національного економічного комплексу, специфічні особливості національної доктрини та характеристики глобальної системи.

При цьому слід також враховувати істотні корективи в лімології (науки про кордони), коли на зміну геополітичним кордонам приходять кордони гео економічні. Поряд з цим відкриваються і інші рухомі кордони (цивілізаційні, культурологічні, демографічні, інноваційні тощо) Все це в комплексі створює дуже складну мережу регіонального подібнення, де кордони не співпадають, а пересікаються. Наприклад, транскордонність є характерною ознакою глобальної економіки: у відтворювальній сфері - поява блукаючих інтернаціоналізованих відтворювальних ядер, що перетворюють деякі країни на «країни-системи», що включають до власного складу величезні «чужі» господарчі зони (території); у фінансовій сфері - потужні транскордонні фінансові потоки; в інформаційній - світова комп'ютерна мережа з великою швидкістю передавання інформації; у правовій сфері - відмова від норм міжнародного права на користь корпоративного права; у військовій сфері - орієнтація військової компоненти не стільки на захист суверенних кордонів, скільки на захист економічних кордонів «країн-систем», зовнішніх гео економічних плацдармів.

Результати. Аналіз сучасних концепцій лімології свідчить про значну увагу дослідників до комунікативної функції кордонів, що з часом тільки посилюється і здобуває вираз у зміні оцінки пріоритетів і проблем розвитку регіонів, а також ролі органів влади і управління різних рівнів у їх вирішенні. Таке розуміння кордонів як зони впливу, тяготіння, обслуговування має і гео економічне підґрунтя. При цьому слід враховувати, що в сучасний період розвиток національних (формальних) і гео економічних (неформальних, рухливих) кордонів є взаємопов'язаним. Бар'єрність формальних кордонів стримує динаміку неформальних, наприклад завдяки обмеженням для іноземних інвесторів. Навпаки, контактність формальних кордонів завдяки конкурентоспроможності дозволяє економічним агентам ефективніше здійснювати експансію на ринки країн партнерів, розширювати зони збуту товарів та послуг, конструювати економічну стратегію компаній і банків з урахуванням потенціала зарубіжних ринків.

Контактність кордонів є необхідною умовою для формування гео економічних інтересів. При цьому загальною закономірністю є пряма залежність контактності кордонів від рівня розвитку країн-партнерів, їх цивілізаційної близькості, тотожності національних економічних і правових систем. Високий ступінь контактності кордонів є запорукою формування великих ринкових просторів і зниження бар'єрності їх державних кордонів.

На основі аналізу форм прояву контактності і бар'єрності можна виділити чотири типи кордонів:

1. кордони, що відчужують, які є характерними для закритих систем, де економіка є підпорядкованою військовим цілям, а зовнішні обміни є мінімальними;
2. напівпрозорі кордони, для яких є характерною часткова асиметрична прозорість, оскільки економічна взаємодія відбувається на міждержавному рівні;
3. кордони, що з'єднуються - є відкритими кордонами у вигляді зони інновацій;
4. інтеграційні кордони - виникають на завершальному етапі формування єдиного простору, наприклад, транскордонних регіонів.

Під час характеристики гео економічних кордонів як зон впливу і економічної влади слід враховувати, що вони можуть виконувати різноманітні функції в процесі формування та розвитку гео економічного простору. Наприклад, з урахуванням гео економічних і гео фінансових закономірностей розвитку сучасних країн та регіонів світу можна виділити наступні критерії класифікації кордонів:

1. розмежування між сферами діяльності;
2. об'ємні конфігурації як ви вичленування об'ємних підпросторів з глобального простору (гео фінансового, гео інформаційного, гео стратегічного, гео економічного);
3. транскордонність як структурне членування, що пов'язано з поняттям «розмивання кордонів», тобто їх змінністю і здатності до розширення у різноманітних вимірах;

4. співвідношення кордонів, що обумовлюється інтенсивністю геофінансів;
5. розмежування наднаціональних і національних систем, що одночасно здобуває прояв в тому числі в діяльності інтернаціоналізованих виробничих систем.

Класифікацію гео економічних кордонів слід доповнити типами просторів-кордонів, що фіксують певні образи територій:

- *фронтір* - поняття, що є характерним для епохи освоєння земельних просторів на Заході;
- *буфер* - простір між країнами, що є втягненими у військовий конфлікт;
- *лімітроф* - проміжний простір, між цивілізаційний пояс.

Завдання лімології, таким чином, зводиться до побудови гео економічного атласу - багаторівневої, високо рушійної міждержавної системи, що дозволяє на засадах володіння передовими інтелектуальними, інформаційними та комунікаційними можливостями швидко адаптуватися до її вимог, а також інтегруватися до її складу. Гео економічний атлас пропонується розглядати в якості інтерпретації глобального простору в об'ємній формі, що є зручним задля стратегічного оперування, прийняття стратегічних рішень. Гео економічний атлас являє собою багатопланову об'ємну композицію - своєрідне інформаційне поле, на якому функціонують національні економіки з власними інтересами, контурами стратегічних альянсів, системою інтеграційних пріоритетів. Тому перехід до гео економічної стратегії з використанням гео економічного атласу супроводжується переходом від оперування тільки геополітичними категоріями до новітньої доктрини всебічного просторового охоплення.

Створення гео економічного атласу повинно спиратися на достовірну інформативну базу, на опрацьовані методики ситуативного стратегічного комбінування даних, на постановку і вирішення різноманітних стратегічних завдань, розробку типових ситуативних стратегічних варіантів (комбінацій), формування високих гео економічних технологій.

Процес створення гео економічного атласу може мати певну послідовність, що враховує вирішення окремих стратегічних завдань на кожному етапі його конструювання (табл.1).

Таблиця 1. Процес створення гео економічного атласу*

<i>Етап</i>	<i>Зміст етапу</i>
<i>Попередній</i>	Розробка технічного завдання на створення електронної версії гео економічного атласу, в тому числі його національної частини. Формування ідеології національного атласу, його теоретичного ядра і структури
<i>Збір інформації</i>	Інформаційне наповнення гео економічного атласу. Вироблення системи агрегованих показників, обґрунтування використання інформаційних технологій
<i>Моделювання</i>	Створення картографічних, логічних і математичних моделей, що забезпечують стратегічне оперування
<i>Прийняття рішень</i>	Оперування за допомогою атласу світу з використанням високих гео економічних технологій. Відпрацювання набору стратегічних рішень, перевірка різноманітних ситуативних варіантів
<i>Підготовка кадрів</i>	Формування методологічної і методичної бази для програм підготовки спеціалістів високого компетентнісного рівня

*Таблиця складена авторами

Найбільш прийнятною й реалістичною формою геополітичного атласу може бути його багаторівнева інтерпретація, що представляється набором (пакедом) розташованих одна за іншою карт. При цьому ці карти віддзеркалюють основні блоки країнових стратегічних інтересів. *Карти геополітичного атласу* являють собою предметні “зрізи” гео економічного простору, що відображають основні сфери, рівні, інтереси світової системи (економіко-фінансові, організаційно-стратегічні, цивілізаційні тощо).

Зазвичай до таких карт відносять:

- *політичну карту світу* є тим “історичним полем”, де проглядаються реальні та гіпотетичні осі, центри впливу, полюси і т.і., розігруються геополітичні ситуації з вплітанням військової компоненти, геополітичні експансіоністські устремління, що провокують конфлікти не тільки регіонального, але і глобального масштабу;
- *організаційно-економічну карту*, що є простором для нанесень кордонів взаємодії наднаціональних структур;
- *карту видів діяльності (гео економічний регіоналізм)* є пов'язаною з подрібненням гео економічного простору в залежності від спеціалізації тих чи інших регіонів на певних видах продукції, що склалася;
- *геофінансову карту*, що відображає формування особливих потоків у гео економічному просторі, в тому числі і віртуальних, які практично відірвалися від відтворювальних систем, що були раніш органічно пов'язаними з ними;
- *митну карту*, що є однією з складових частин гео економічного атласу світу, що відображає інтерпретацію митної діяльності (систему державних митних установ). На ній є наочно представленою розстановка митних переходів (служб, пунктів) як в традиційній системі міждержавного розподілу праці, так і в нових глобальних (гео економічних і геофінансових) координатах, що визначаються міжконтинентальним (міжфірмовим) розподілом праці, появою на світовій карті економічних кордонів, які не співпадають з державними;
- *військово-стратегічну карту*. У своїй новітній ролі військова компонента виступає в якості захисту блукаючих інтернаціоналізованих відтворювальних ядер. Її вектор (ареал) змінюється вслід за зміною гео економічної конфігурації національних інтересів;
- *товарно-вартісну карту*. На ній інтернаціоналізація втілюється в експортно-імпортних операціях, що опосередковують всю систему гео економічного подрібнення світового простору, в межах якого переплелися різноманітні форми розподілу праці. Тут світовий ринок виступає у складному

багаторусяному вигляді. На його різних поверхах (ярусах) формується власна кон'юнктура: від стратегічної (стратегічний поверх товарного обертання) до традиційної (традиційний поверх з його чутливою повсякденною ринковою кон'юктурою);

- *договірну карту*, що відображає стимули і мотивації до формування наднаціонального шару організаційних структур (потоків, рівнів), що є відмінним від національного і закріплюється у глобальних нормативно-правових домовленостях, меморандумах. В той же час на цій карті відображаються гострі суперечності, які є пов'язаними з колізіями національних норм з міжнародними. За мірою ж становлення держав в якості глобальних підприємців, процес глобального правового регулювання відіграє все більшу роль;
- *ресурсну (сировинну) карту*. Сучасна модель споживання ресурсів у багатьох аспектах визначає темпи і спрямованість глобального розвитку. Вичерпаність природних ресурсів, гонитва за світовим прибутком, манія розвитку, що диктуються мілітаристським, геополітичним менталітетом і мисленням, лежать в основі нераціонального використання інтелектуальних, фінансових, трудових та інших ресурсів. Все це є характерним для техногенної фази сучасного розвитку - постіндустріалізму. Геоелекономіка висвітлює нову роль ресурсів у світових відтворювальних циклах. Країни, що володіють тими чи іншими ресурсами, повинні стати визнаними учасниками світових ІВЯ, тобто тими, що беруть участь на законних засадах у формуванні і перерозподілі світового доходу, що реалізується в межах ІВЯ. Ось чому на ресурсній карті геоелекономічного атласу наносяться контури сировинних, енергетичних, людських ресурсів, що були задіяними у глобальних відтворювальних процесах;
- *екологічну карту*, що дозволяє передбачати зародження осередків екологічних катастроф, влітаючи екологічну компоненту до національних доктрин розвитку. Ареали таких зон повинні бути нанесеними на господарчу карту світу, на яку слід звертати увагу в процесі прийняття довготермінових стратегічних рішень;
- *етноелекономічну карту*, що є покликаною відображати поступове формування новітніх утворень - етноелекономічних систем, що чітко проявляють себе в якості особливих зон. Ці зони здобувають характерного виразу на фоні цивілізаційного ареалу, де відбувається бурхливий розвиток постіндустріальної моделі з її найвищою техногенною фазою. На фоні такого процесу чіткими контурами виступає ареал етнонаціональних систем, що апріорі чинять спротив постіндустріальній трансформації і зберігають цінності, що є відмінними від західних цінностей постіндустріалізму.

З нашої точки зору, побудова геоелекономічного атласу світу і накладання на нього специфічних зон країнових інтересів дозволить суттєво спростити завдання стратегічного планування. Хоча, звичайно, використання моделі геоелекономічного атласу, не позбавлене недоліків, що можуть бути інтерпретованими наступним чином (табл.2).

Таблиця 2. Недоліки моделі геоелекономічного атласу*

<i>Обмеження створення геоелекономічного атласу</i>	<i>Обмеження використання геоелекономічного атласу</i>
високі витрати інформаційного пошуку, селекції та обробки	проблема підготовки кадрів
термінологічна неоднозначність	інформаційні загрози (якість, повнота, достовірність)
дискусійність набору карт	проблеми інтерпретації інформації

*Таблиця складена авторами

Висновки. Таким чином, геоелекономічний атлас світу виступає в якості концептуально-логістичної узагальненої моделі глобальної системи, що дозволяє охопити і проаналізувати у реальному часі усю рухому картину світового ринку. Прийняття стратегічних рішень з використанням геоелекономічного атласу передбачає «векторне пронизування (накладення) «карт», що дає можливість комплексно реагувати в геоелекономічній системі, а отже, провадити активну, наступальну глобальну стратегію, що відрізняється від пасивної, торговельно-посередницької доктрини і стратегії, що визначається лише очікуванням сприятливою кон'юктури.

Джерела та література:

1. Дергачев В. А. Геоелекономика (Современная геополитика): [учебник для вузов]. - К.: ВИРА-Р, 2002. - 345 с.
2. Кальченко Т. В. Глобальна економіка / Т. В. Кальченко. - К.:КНЕУ, 2009. - 364 с.
3. Кочетков Э. Г. Геоелекономика. Освоение мирового экономического пространства / Э. Г. Кочетков: [учеб. для вузов.] - М.: Норма, 2006. - 528 с.
4. Моро-Дефарж Ф. Введение в геополитику./ Ф. Моро-Дефарж. - М.: Кокнорд, 1996. - 467 с.
5. Панарин И. Информационная война и геополитика./ И. Панарин. - М.: Поколение, 2006. - 273 с.
6. Акаев А. А. Прогноз и моделирование кризисов в мировой экономике / А. А. Акаев, А. В. Коротаев, Г. И. Малинецкий. - М.: ЛКИ / URSS, 2010. - 167 с.
7. Черная И. П. Геоелекономика / И.П. Черная [учебн. пособ.] - М.:Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2012. - 248 с.